

STRATEGIJA ORUŽANIH SNAGA U KONCEPCIJI OPŠTENARODNE ODBRANE*

Pojam i sadržaj vojne strategije

Rad na oblikovanju osnova naše vojne doktrine je pokazao da postoji potreba da raspravljamo i o pojmu i sadržaju vojne strategije. Naime, klasičnoj definiciji potrebno je dati naš prilog, kako bismo valorizovali sva ona iskustva i teorijska istraživanja koja smo vršili i vršimo. Ti rezultati nam daju za pravo kad tvrdimo da obogaćujemo vojnu nauku uopšte, a predmet vojne strategije napose.

Vojna strategija je u našim uslovima postala pojam za mnogo širu aktivnost nego što je to bilo po poznatoj klasičnoj definiciji. Ona znači interdisciplinarno istraživanje koje, sem vojnih nauka, obuhvata i vojne aspekte svih prirodnih i humanističkih nauka, koje ima jedinstven cilj, da naučno i u skladu sa osnovama našeg društva, teorijski objektivno i originalno formuliše pripremu i upotrebu oružanih snaga i svih elemenata društva za dejstvo u ratu.

Naša istraživanja i akcije u razradi koncepcije pokazuju da klasično pristupanje i izučavanje odbrambenih zadataka po odvojenim disciplinama više ne zadovoljava. Naše društvo usvaja odgovornost za odbranu zemlje kao svoj svakodnevni posao, kao brigu svakog građanina, kao nešto što je zadatak svih ljudi i svih radnih organizacija i struktura društva. Razume se da to podrazumeva i sva vojna istraživanja i vojne akcije.

Novo prilaženje tumačenju vojne strategije je potrebno i zbog toga što, kad analiziramo bilo koje pitanje vojne strategije, polazimo pre svega od uloge čoveka u borbi, a vojnu organizaciju u kojoj dejstvuje, kao instituciju koja se sve više integriše u samo društvo. To nas navodi na zaključak da se bilo koje strategijsko pitanje ne može razmatrati na klasičan način i u okviru onih teorijskih principa i shvatanja koji su karakteristični i dovoljni za nacionalne i stajaće profesionalne armije. Zato je bliska stvarnosti definicija da je *vojna strategija interdisciplinarna vojnonaučna aktivnost* koja

* Skraćeno predavanje general-pukovnika V. Bubnja održano u septembru 1970. u Školi Narodne odbrane.

ne samo što je sadržaj vojne nauke, već obuhvata i sve vojne aspekte drugih prirodnih i humanističkih nauka. Osnovni cilj vojne strategije je da našem društvu da teoriju i upute za praksu kojom će postići optimalne rezultate u odbrani svoje nezavisnosti.

Filozofsko-političke osnove na kojima se zasniva naša vojna strategija

Svaka vojna organizacija, pa i naša, mora nositi pečat društva u kome je nastala. Ako to nije tako, ona nije dobra, niti je vojna strategija tog društva pa, prema tome, ne služi tom društvu i njegovim odbrambenim ciljevima.

Drugim rečima, ma koliko da je vojna strategija univerzalna naučna disciplina koju sve armije i generalštabovi moraju u osnovnim principima i stavovima da poštuju, *ona u svakoj zemlji, prema karakteru društva, dobiva specifičan dodatak u teoriji i praksi.* Usvajanjem koncepcije opštenarodne odbrane ona je u našem društvu dobila izrazito originalnu sadržinu. To je postignuto i na taj način što smo u teorijskim istraživanjima uglavnom prekinuli praksu koja se, sem izuzetaka, svodila samo na usko vojnostručno pristupanje u razradi strategije. Menjajući takav način rada, uspostavili smo harmoniju koja mora da vlada između političko-filozofskih stavova društva i vojne teorije i sprečili daljnje nekritičko prihvatanje tuđih vojnih teorija.

U našoj prošlosti imamo poučnih primera za takav pogrešan rad. Bivša jugoslovenska vojska je nekritički primila koncepcije francuske vojne škole, a i mi smo jedno vreme nekritički prihvatili mnoga načela sovjetske vojne nauke. Zbog toga smo zapostavili izučavanje vrlo bogate i poučne naše vojne istorije, posebno iskustava iz narodnooslobodilačkog rata i revolucionarnih oslobodilačkih pokreta posle drugog svetskog rata.

Našu vojnu strategiju sada čvrsto naslanjamo na fundamentalne principe koji su u odnosu na rat i odbranu usvojeni u našem društvu. Evo nekih koji najviše utiču na definisanje naše vojne strategije.

a) *Stalni i najvažniji cilj politike našeg društva je ukidanje rata i svakog nasilja kao sredstva spoljne politike.* Naše društvo ga priznaje legalnim i pravednim samo kao sredstvo u odbrani zemlje od agresije, ili kad se radi o revolucionarnim i narodnooslobodilačkim ratovima.

Takav političko-filozofski stav društva opredeljuje karakter i pravac vojnostrategijskih razmišljanja i karakter naših oružanih snaga. Poštovati ga znači koncipirati oružane snage isključivo kao odbrambene, sa vojnom strategijom koja definiše *samo teoriju i praksu odbrane zemlje.* Zato smo među onim zemljama gde se ne izučavaju niti prave ofanzivni strategijski planovi radi osvajanja tuđih teritorija.

b) Drugi fundamentalni stav našeg društva precizira da *odbrana nezavisnosti naše zemlje predstavlja ne samo obavezu već,*

pre svega, pravo svakog čoveka da aktivno sudeluje u odbrani naše zemlje i društva. To znači prihvatanje principa da je celo društvo, a ne samo njegove oružane snage, nosilac odbrane, da ta odbrana traje neprekidno bez ikakvih mogućnosti da je bilo ko spreči sve dok se agresor ne razbije i istera iz zemlje.

Takav pogled na odbranu implicirao je novo prilaženje u rešavanju i definisanju strategijskih ciljeva odbrane, drugačiju teorijsku i praktičku razradu operativno-taktičkih postupaka, originalno shvatanje i koncipiranje oružanih snaga, naročito potpuno drugi odnos prema vojnoj pripremi svih stanovnika zemlje — pripremi celog društva za odbranu.

Svako ko shvati posledice takvog odnosa prema odbrani razumeće da u perspektivi moramo učiniti još mnogo smelije i značajnije korake u koncipiranju oružanih snaga koja će uglavnom imati *dve osobine*. Prvo, moraju biti *visoko profesionalne*, kad je reč o borbenoj efikasnosti i sposobnostima, borbenih sistema; drugo, moraju biti što više *organizirane na način koji omogućava da svaki čovek, svaka društvena zajednica i organizacija, učestvuje u stvaranju, opremanju i održavanju takvih oružanih snaga.*

c) Naše društvo kao socijalističko, samoupravno društvo, u *centar pažnje stavlja čoveka*. Ono se konstituiše i razvija tako da čoveku omogući pun razvoj i afirmaciju, da ga učini vrlo aktivnim i svesnim činiocem istorije tog društva.

Nema sumnje da, ukoliko se takvo društvo više realizira u praksi, mora postati kreativno na svim poljima, u razvoju privrede, kulture i standarda ljudi, pa prema tome, vrlo efikasno i sposobno i za samoodbranu.

Naša vojna teorija mora definisati i razraditi šta to znači na vojnom planu. Očito je da bi bilo neprihvatljivo sačuvati i razvijati vojnu organizaciju koja bi, kad je reč o ljudima, negirala ono što društvo želi postići, koja bi negirala i samo takvo društvo, bilo to u miru ili ratu.

Znači, mi ne možemo i nećemo razvijati strategijski koncept koji bi težio da u slučaju rata ukine samoupravne institucije društva i da se, zbog navodno vojnih potreba, organizuje na principu subordinacije. Na vojnom planu to bi značilo vratiti se klasičnom tipu vođenja rata, pasiviziranju stanovništva koje nije u armiji, a to znači smanjivanje naših odbrambenih sposobnosti. Na društvenom i političkom planu to bi bilo ravno porazu društva, bez obzira na ishod rata.

Zbog toga, kad razrađujemo teoriju i praksu naše vojne strategije, naš cilj mora biti da i na vojnom planu afirmišemo naše društvo, da dokažemo da je ono baš zato što je i socijalističko samoupravno, sposobno da organizuje odbranu zemlje i stvori najefikasniju vojnu organizaciju u tu svrhu.

Usvajanje takvog shvatanja znači odlučno se boriti protiv mišljenja da je to prihvatanje i stvaranje loše, neorganizirane, slabo obučene i opremljene vojne organizacije. Naprotiv, takvo društvo može i mora, zbog sebe i uslova u kojima živi, stvoriti izvanredno

organizovanu i izvežbanu oružanu snagu, ali na drugim osnovama — na dobrovoljnom i svesnom prihvatanju te obaveze od svakog čoveka i njegovom aktivnom učešću u stvaranju oružanih snaga.

To je, doduše, vrlo težak i složen posao, u istoj meri u kojoj je složeno i graditi takvo društvo. Ali je sigurno da je to jedini pouzdan i dobar put.

Verujem da smo saglasni da i spoljna forma takve organizacije mora biti prvoklasna, jer i ona ima svoj značaj, a i deo je tradicije i istorije naših naroda.

d) Političko-filozofska osnova na kojoj počiva naše društvo omogućava nam da na *drugi način i moralno-psihološki pripremimo naše ljude za borbu.*

U duhu fundamentalne i nepromenljive politike našeg društva o razvijanju prijateljstva sa svim narodima — rešavanju svih sporova mirnim putem, stalne borbe za afirmaciju čoveka bez obzira na rasu, nacionalnost i ubeđenje, naše oružane snage, svi naši ljudi, moraju se pripremiti za odbranu zemlje, bez raspirivanja mržnje bilo prema kom narodu. I ne samo to. Nama mora i u toku borbe protiv agresora biti strana mržnja i dejstva pod uticajem mržnje. To bi nas svelo na isti rang sa agresorom, na iste ili slične postupke. Time bismo u krajnjoj liniji umanjili svoju borbenu snagu, kao i moralnu i psihološku nadmoć nad agresorom.

Moramo pripremati sve svoje ljude, posebno oružane snage, da se beskompromisno tuku, da u borbi, bez oklevanja, uništavaju agresorove snage i tehniku, ali da uvek ostanu na poziciji čoveka, svesnog borca, koji poznaje i razume uzroke i korene agresije, koji zna razlikovati imperijalističko i hegemonističko vođstvo od miliona radnih ljudi te zemlje i njihove uloge u ratu.

Uzor za postupke i ponašanje treba da nam bude naša narodnooslobodilačka borba. Naša neiscrpnna snaga i moral u narodnooslobodilačkom ratu bili su baš u tome što smo i u najtežim situacijama i u borbi protiv najgorih zločinaca i fašista znali odmeravati svoje postupke.

Naša vojna strategija mora, pri razradi načina vođenja oružane borbe, uzimati u obzir tu moralno-psihološku komponentu naše nadmoći i u punoj meri je koristiti.

Koncipiranje oružanih snaga SFRJ

Jedan od glavnih zadataka koji se usvajanjem koncepcije opštenarodne odbrane postavio pred našu teorijsku misao bio je — koncipiranje oružanih snaga.

Naše oružane snage ne mogu biti klasična stajaća maksimalna armija, sa punom autonomijom i zatvorena, ali isto tako ni neorganizovane i neefikasne snage, bez dovoljne izvežbanosti i unutarnje kohezije. I ubuduće biće nam potrebne vrhunski izvežbane i organizovane oružane snage — vrlo dobro opremljene, ali koje će sve više i adekvatnije, po organizacijskoj strukturi, unutrašnjem životu

i odnosima, po integrisanosti u društvene elemente, biti deo tog društva.

Stvaranje takvih oružanih snaga nije posao od danas do sutra. One će se stvarati i razvijati kao i samo društvo koje ih je radi svoje odbrane i stvorilo. Mi moramo nastaviti tim putem i to ne stidljivo i skučeno već smelo, uzimajući u obzir realno stvorene uslove i držeći se principa da menjanjem fizionomije oružanih snaga, istovremeno stalno jačamo njihovu efikasnost i borbenu spremnost, moralnu sadržinu i unutrašnje odnose.

U koncipiranju oružanih snaga se pridržavamo sledećih stavova:

a) *Oružane snage SFRJ su jedinstvena vojna organizacija našeg društva koja cela služi odbrani društva.*

To je zajednička i na istim osnovama koncipirana vojna organizacija svih naših naroda i narodnosti. Ona im obezbeđuje da ostvare jedinstvo odbrane od bilo kojeg agresora, da kroz takvu organizaciju svi učestvuju u odbrani svakog pojedinačno, jer su se kroz tešku istoriju ubedili da je to jedini način očuvanja slobode i integriteta.

Svaki deo oružanih snaga koncipiran je i razvija se da bi izvršio svoj deo opšteg strategijskog plana odbrane.

b) U sklopu oružanih snaga JNA je, za bližu perspektivu, jedini deo oružanih snaga koji postoji i u miru, delom u punoj borbenoj spremnosti, a delom i mobilizacijskoj spremnosti.

Uloga tog dela jeste da svojim postojanjem i spremnošću spreči bilo kakve diverzije prema našoj zemlji, da u slučaju ratne opasnosti bude garancija i nosilac razvoja svih oružanih snaga i u ratu bude udarna snaga opštenarodnog oružanog otpora.

JNA nije stvorena samo za početni period rata. To bi bila loša investicija našeg društva. Ona je najvažniji strategijski deo oružanih snaga koji postoji u miru, s kojim počinje rat i odbrana, koja na sebe, na svoja pleća, prima mnoge najteže zadatke odbrane i treba da bude najkvalificiranija snaga da suzbije agresiju, da je sa ostalim delovima oružanih snaga i elementima opštenarodne borbe i otpora likvidira. To naglašavam zato što su postojala shvatanja da JNA služi samo zato da bi otporom u početku omogućila razvoj opštenarodnog rata. Prihvatanje takvog shvatanja bilo bi dokaz žalosnog stanja u našoj vojnoj teoriji.

c) *Visoka mirnodopska spremnost svakog dela oružanih snaga za brz razvoj i visok stepen borbene obučenosti u okviru namene mora biti stalan cilj naše brige i aktivnosti.*

U tom smislu više ne smemo razlikovati jedinice JNA od raznih jedinica teritorijalne odbrane i imati različite kriterije. Štaviše, mislim da će u perspektivi biti sve više jedinica TO koje će se organizovati na proizvodnoj osnovi (fabrika — jedinica) i istovremeno biti borbeno i mobilizacijski najspremnije.

d) *Tehnička opremljenost oružanih snaga svim vrstama ratne tehnike, posebno u streljačkom, protivtenkovskom i protivdesantnom naoružanju, pa i delom teške tehnike, mora biti na potpuno savremenom nivou.*

Vrste i količine ratne tehnike i koncipiranje celovitih borbenih sistema mora biti tako urađeno da optimalno rešava problem odbrane naše zemlje od najteže vrste agresije, omogućavajući našim oružanim snagama primenu različitih oblika oružane borbe — od partizanskih i diverzantskih akcija do krupnih ofanzivnih operacija i dejstava.

Zato u tom pogledu ne prihvatamo nikakvu isključivost koja je nenaučna, a ponekad ima i demagoški prizvuk, kojom se pokušava laički dokazivati da je za našu uspešnu odbranu dovoljno i prioritetno imati samo nekoliko miliona pušaka, a da je druga, posebno teška ratna tehnika, nepotrebna, da možemo zanemariti pojedine oblike borbenih dejstava itd. Tako jednostrana orijentacija bila bi katastrofalna za naše društvo i njegove odbrambene sposobnosti.

Međutim, mora se naglasiti da smo, kada je reč o tzv. teškoj i skupoj ratnoj tehnici, za njeno uvođenje samo ako to našu strategiju odbrane čini efikasnijom i ako je možemo održavati na savremenom nivou. Isto tako, toj vrsti ratne tehnike ne dajemo onaj značaj kao što je slučaj u armijama klasičnog tipa. Za nas to nije ni presudan ni glavni faktor naših odbrambenih sposobnosti. Značaj takve ratne tehnike je u tome što nam omogućuje primenu široke skale raznovrsnih borbenih aktivnosti, daje oružanim snagama potrebnu ofanzivnu efikasnost, udarnu moć i sposobnost da agresiju brže likvidiraju.

e) Kopnene snage u sastavu JNA i Teritorijalne odbrane smatraju odlučujućim delom oružanih snaga koje će na sebe primiti najteže udare i rešavajuće uticati na odbranu zemlje. Zato su u centru pažnje i moraju biti vrhunski borbeno osposobljene po opremi ljudi i jedinica prilagođene ratu kakav bismo vodili, izvanredno dobro izvežbane, pokretljive i efikasne. S obzirom na sastav i karakter agresorskih snaga sa kojima bi se borile, to moraju biti, pre svega, savremeno opremljene i potpuno izvežbane protivoklopne i protivdesantne snage, sposobne da vode pokretni rat.

Samo tako koncipirane i izvežbane, jedinice KoV će se moći uspešno nositi sa agresorovim oklopno-mehanizovanim armijama i odolevati napadima iz vazduha.

f) Zauzeli smo čvrst stav da i mirnodopska spremnost i popunjenost jednog dela oružanih snaga mora odgovarati onome što zovemo *momentalna ili stalna borbeno gotovost*. Taj deo oružanih snaga mora imati i vrhunsku izvežbanost, najbolju borbenu tehniku i najefikasniji starešinski kadar.

g) U razvoju naših oružanih snaga težimo da se što pre one pomoćnim elementima (pozadinskom obezbeđenju, vezi itd. na primer) *integrišu* sa adekvatnim organizacijama u društvu, a da se vremenom i neke krupnije jedinice operativne armije organizuju *na bazi proizvodnih organizacija*.

Sva istraživanja i dosadašnji rezultati pokazuju da se u velikim preduzećima, posebno metalske struke i elektronike, mogu razviti krupne kopnene taktičke jedinice sa modernom borbenom tehnikom, koje ne bi bile manje spremne i izvežbane od aktivnih operativnih jedinica.

h) Čvrsto smo usvojili princip da u svim našim akcijama mora biti zastupljen i stav da organizujemo i razvijamo *što ekonomičniju vojnu organizaciju*. Ne možemo od društva tražiti više novca i sredstava bez obzira na naše planove i ideje. Naprotiv, moramo postepeno smanjivati izdatke za narodnu odbranu, koristeći se što više raspoloženjem ljudi i društveno-političkih zajednica i organizacija da se pripreme za odbranu na dobrovoljnoj osnovi, aktiviranjem širokih slojeva stanovništva za razne uloge i zadatke u narodnoj odbrani. *Na bazi dobrovoljnosti i svesti, u najvećoj meri doprinosimo efikasnosti i nepobedivosti naše odbrane.*

Zato je naš krajnji cilj u organizaciji oružanih snaga još dalek, ali značajni rezultati su već prisutni. Reč je o težnji *da oružane snage postanu ceo narod i celo društvo, sve njegove strukture, da to bude normalna obaveza svakog čoveka naše zemlje.*

Osnovni strategijski principi odbrambenog rata

Sve planove i ocene o našim sposobnostima i mogućnostima odbrane zemlje zasnivamo na realnim procenama i mogućnostima agresora koji bi mogli ugroziti nezavisnost naše zemlje. Čak idemo i dalje i polazimo od pretpostavke da će agresor primeniti za nas najopasnije osvajачke planove i da su mu borbeni efektivni dobrog kvaliteta i veoma snažni, što bi nas stavilo u najteže uslove.

Takva polazna osnova je pravilna, jer nam garantuje da ćemo i izučavanja i pripreme prilagoditi najtežim uslovima borbe, i omogućiti da razradimo realne strategijske planove za odbrambeni rat.

Agresije na našu zemlju mogu se izraziti u dve varijante, kao lakše ili teže vrste.

Za nas je važnije da razmotrimo *težu vrstu agresije*.

To bi bio svaki rat u kome bi agresor imao izrazitu početnu nadmoćnost u vojnoj snazi, posebno u oklopno-mehanizovanim i vazdušnodesantnim snagama, avijaciji i pomorskim snagama.

Takav agresor imao bi i odlične političke i vojne ciljeve. On bi nastojao da brzim operacijama, koristeći se svim vrstama manevra, prodre jakim snagama u dubinu naše teritorije, što pre osvoji glavne političko-ekonomske rejone naše zemlje, sve važne komunikacije, razbije naše oružane snage, slomi oružani otpor i sa pozicija pobjednika ostvari i svoje političke ciljeve.

Baš zbog takvog cilja vojne agresije, način dejstva agresora bi od samog početka imao totalan oblik sa mnogim karakteristikama poznatih operacija fašističkih armija u drugom svetskom ratu.

Tražeci adekvatan odgovor na takve vrste i oblike agresije, naše društvo ga je našlo u koncepciji opštenarodne odbrane kao najširem i totalnom obliku svenarodnog otpora i u pripremi širokog oružanog otpora agresoru kao osnovnog i glavnog oblika svenarodne odbrane.

Opštenarodni rat protiv agresora znači u suštini prihvatanje sledećih strategijskih načela:

a) *Oružanu borbu protiv agresora neće voditi samo JNA već široko razgranate oružane snage, sastavljene od više komponenta, čvrsto povezane i integrisane u jedinstvene nepobedive oružane snage našeg društva, sposobne da prema potrebi sve ljude naše zemlje i naših naroda pretvore u borce s oružjem koji će biti sposobni da se bore svuda i na veoma različite načine.*

b) *Cela teritorija SFRJ postaje prvim danom takve agresije jedinstveno ratište na kome se po celoj dubini i širini nalaze raspoređene oružane snage i sve druge borbene organizacije društva, spremne da biju agresora bez prekida, danju i noću, svim sredstvima i na sve načine.*

c) *Cela teritorija SFRJ se od samog početka agresije najupornije brani, Mi ne želimo dati ni jedan kvadratni metar svoje zemlje agresoru bez borbe. Za svaku stopu zemlje agresor mora platiti gubicima svojih ljudi i tehnike.*

Razumljivo je da bi se celokupna strategija odbrane vodila po jedinstvenoj osnovi, te bi i cilj „najupornije odbrane svakog pedlja zemlje” bio više nanošenje što većih gubitaka agresoru, a manje sama odbrana.

Kad kažemo da se cela teritorija brani od samog početka, time želimo jasno podvući da nećemo postupiti po šabloniranim klasičnim principima u organizovanju odbrane, da nećemo na granici imati samo patrole i izviđačke grupe, na dubini 15—20 km prve borbene grupe, a tek negde u većoj dubini jače snage itd.

Na takvo klasično pristupanje odbrani bismo, verovatno, bili prinuđeni ako bi oružana odbrana zemlje počivala samo na JNA. Međutim, stvaranjem mnogo širih oružanih snaga na celoj teritoriji, u svim društveno-političkim zajednicama i organizacijama, usvajanjem načela da je odbrana svim sredstvima legitimno pravo svakog našeg čoveka, *ne samo da je moguće, nego se i mora braniti svaki pedalj zemlje, pa čak ne dozvoliti da se ni na „osvojenom području” agresor oseća kao da je to područje osvojio.*

d) *Na celom privremeno zauzetom prostoru uvek mora postojati aktivnost i prisustvo naših oružanih snaga i to ne samo partizanskih, teritorijalnih i diverzantskih, već i snaga operativne armije. Naše snage moraju biti u gradu i selu, uz okupatora, dejstvujući danju i noću, one moraju držati pod kontrolom svu tzv. „okupiranu” teritoriju. Te snage moraju neprekidno uništavati živu silu, objekte i organizacije agresora i stvarati na celom području situaciju karakterističnu za bojište.*

e) *Pravilno izabranom strategijom odbrane i oblicima oružanog otpora, korišćenjem svih prednosti koje imamo (poznavanje zemljišta, podrška i aktivnost čitavog naroda u oružanoj borbi, visoka mogućnost manevra, nadmoć u živoj sili i nekim vrstama tehnike itd.) imamo sve uslove da i u najtežim vrstama agresije držimo velika područja potpuno i stalno u svojim rukama i koristimo se njima kao osloncima i bazama za velika ofanzivna dejstva.*

f) *Pridržavajući se duha naše koncepcije, možemo ostvariti punu aktivnost i inicijativu na svim područjima (na frontu i u pozadini) i u svako vreme. U situaciji smo da određujemo strategijske*

i operativne radnje — mesto, vreme i način borbe. Nemamo potrebe da se pred nadiranjem agresorovih udarnih oklopnih kolona zbijemo na prostoru gde on želi da nas okruži i uništi.

Možemo sebi dozvoliti i tu slobodu da pustimo njegovu oklopnu kolonu u dubinu teritorije, da je razvučemo i postepeno nagrizamo njenu borbenu moć i da odlučimo vreme, mesto i način gde ćemo je konačno zaustaviti i uništiti.

Naša vojna strategija *ne prihvata klasična shvatanja fronta i pozadine, taktičkog proboja, slobodnog operativnog prostora, kao ni druge kategorije i pojmove* čiji sadržaj ne odgovara koncepciji opštenarodne odbrane. Za našu vojnu strategiju, dubok prodor oklopne grupacije agresora nema katastrofalan značaj, čak ni naročito teške operativne, pogotovo ne strategijske posledice. Prodora će, naravno, biti i s tim se mora računati. Međutim, agresorove snage koje prodiru će isto tako biti permanentno tučene sa svih strana. Zaustavljane snažnom vatrom sa čela, uz maksimalno korišćenje mnogih prirodnih i veštačkih prepreka, tučene po celoj dubini, sa oba boka i iz pozadine, neprijateljske kolone koje prodiru biće stalno u vatrenom obruču oružanih snaga i naroda — što su dublje pratile to će im operativna situacija biti teža.

U takvim okolnostima nije presudno, pa čak ni najvažnije, da li će neprijatelj biti zaustavljen i onesposobljen na 100 ili 200 km dubine. Bitno je to što će biti zaustavljen i uništen, naravno, što pre — to bolje!

i) Za nas je od izuzetnog strategijskog značaja da od prvog dana rata, *cela zemlja bude pokrivena snagama protivdesantne odbrane*. Svaki napad iz vazduha mora biti spremno dočekan. To je jedan od presudnih uslova kojima se uspostavlja efikasnost naše odbrane. Vazdušni desanti moraju biti uništavani i neutralisani brzo i efikasno.

h) Od prvog dana rata *cela naša teritorija mora biti osmatrana danju i noću*. Na tom poslu, pored snaga i sredstava oružanih snaga, treba da masovno učestvuju mnoge organizacije omladine, lovaca, planinara itd. Oni se u miru moraju pripremiti i opremiti za taj zadatak.

Na svim stepenima komandovanja do Vrhovne komande, moramo znati sve što se i gde zbilo — koliko je agresor pretrpeo gubitaka, koliko je zamoren, šta mu vojnici jedu i da li uopšte jedu, da li su mu jedinice i kad su se poslednji put odmarale, a vojnici spavali, a da li u njihovim redovima ima naših prijatelja, gde su itd. Sve to u opštenarodnom ratu ima ogroman značaj za planiranje velikog broja aktivnosti koje sve zajedno krče put sigurnoj pobedi.

g) U osnovu svih naših operativnih i strategijskih postupaka mora biti utkana i naša vera u pobedu. Svi naši borbeni postupci moraju bez reči, samim svojim delovanjem, kod boraca i naroda stvarati poverenje i veru u uspeh.

Zato se naša vojna strategija mora tako koncipirati da daje rezultate sa prvim danom odbrane. Uz duboke prodore neprijatelja treba da idu paralelno i naše krupne pobjede.

To mogu biti uništeni vazdušni desant, manje grupacije agresora, to može biti razbijanje agresorskih snaga oko nekog grada i slično.

Od prvog dana odbrane naši narodi i oružane snage moraju osetiti da rat teče po *našem planu*, a ne planu neprijatelja. Mora se osećati da je inicijativa u našim rukama.

Moralno-psihološki faktor u našoj strategiji

To je veoma značajno pitanje i ima strategijski značaj. Katkad se ne poklanja dovoljna pažnja tom problemu. U čemu se on sastoji? Danas se u miru već vodi posebna vrsta rata. Reč je o specijalnom ratu koji stvarno odražava suštinu onoga što se danas događa, a to je *de facto* stalna aktivnost i pritisak spolja.

Tom aktivnošću se želi nametnuti shvatanje svakoj maloj zemlji (ljudima, vojnicima, starešinama, rukovodiocima) da je u postojećim odnosima snaga besmislen svaki oružani otpor. Na toj osnovi razvija se ogromna aktivnost i to se uporno dokazuje svim metodima. Čak se upotrebljavaju i biološke „teorije”. npr. — velika riba je uvek gutala malu itd. Cilj je razbiti moral male zemlje, posebno političkog vrha i vojnih snaga, prisiliti ih da prihvate teoriju o besmislenosti i iluzornosti oružanog otpora. Ako to uspe, takva zemlja i narodi postaju, bez agresije i bez upotrebe sile, poslušni sateliti.

Takva shvatanja, prihvatana makar i podsvesno, postaju strašno razarajuća snaga koja onemogućava pripremu i organizaciju efikasne odbrane. Ako bismo, prihvatili da agresor može za nekoliko dana pregaziti našu zemlju, da može brzo razbiti operativnu armiju i uništiti našu avijaciju, što neki naši nazovi vojni stručnjaci zastupaju, ako agresoru damo sve prednosti, a nama nijednu, ako na bazi takvih shvatanja razrađujemo operativne planove koji ne predviđaju odlučnu i upornu borbu, onda nemamo šta tražiti sa koncepcijom. To je principijelno najvažnije pitanje koje treba da raščistimo. Koncepciju ne možemo ostvariti ako nismo ubeđeni da se može efikasno realizovati. A, da li se može realizovati? Može, apsolutno može. Zato se može naći mnogo argumenata, od kojih su neki već izneseni.

Uverenje u naše mogućnosti biće potpuno samo ako *učinimo sve, apsolutno sve*, što treba učiniti da se one ostvare. To traži *ogroman rad i napor celog društva*, posebno na realizaciji svih zadataka koje postavlja koncepcija opštenarodne odbrane.

Šta su naši zadaci u vojsci? Naš zadatak je da naučimo kako se može neutralisati oklop, kako izbeći organiziranu vatru na čelu napadnih kolona, kako ne dozvoliti agresoru da ostvari inicijativu itd. Naš problem je kako organizovati masovno zaprečavanje na zemljištu, kako postići da se naše oklopne i protivoklopne jedinice kreću brže od agresorovih, kako postići efikasnost naše vatre, da naši borci pogode prvim, a ne petim metkom itd. To i slično su naši zadaci i problemi, oni su *složeni ali i rešivi*. Svi su u granicama naših moguć-

nosti i sposobnosti. Znači, vera i sigurnost u naše mogućnosti treba da postoje jer postoji sposobnost da izvršimo svoje zadatke. Samo tako, a ne verbalnom i apstraktivnom diskusijom sa nenaučnim shvatanjima, možemo i moramo pobediti i u specijalnom ratu.

Neki principi operativno-taktičkih postupaka oružanih snaga

Za afirmaciju naših strategijskih pogleda na upotrebu oružanih snaga od velikog je značaja jasnije *sagledavanje i definisanje osnovnih operativno-taktičkih postupaka*. To tim više što se na tom području naša vojna misao i praksa nalaze u fazi definisanja stavova i što baš u toj oblasti ima krupnih dilema, pa i razlika.

Da ukažemo samo na neka pitanja.

Prvo, koliko i kako se, u okviru operativno-taktičkih dejstava, *moгу jedinstveno i optimalno koristiti sve vrste i elementi oružanog otpora*, tj. sve komponente oružanih snaga?

Po mom mišljenju, ne samo da je moguće ostvariti jedinstvo oružane borbe na određenom području i operativno-taktičkom pravcu, već to mora biti *uvek prisutan princip* u našem radu. Štaviše, jedino u slučaju ako od samog početka agresije takvo shvatanje realizujemo u praksi, možemo očekivati *potpun uspeh*. *Teorije o zasebnom dejstvu operativnih i jedinica teritorijalne odbrane nisu realne*, ako se shvati da će na širokim prostorima i stalno istovremeno trajati vrlo različita dejstva i da će jedinice JNA, kao i različite jedinice teritorijalne odbrane, biti stalno prisutne na celoj teritoriji SFRJ. Prihvatanje podeljenosti oružane borbe u operativno-taktičkim okvirima značilo bi da usvajamo shvatanje da će JNA ratovati i izvoditi operacije na klasičan, a jedinice teritorijalne odbrane na partizanski način. Suština naših pogleda je upravo suprotna, a oni su u tome da *moramo razraditi nov način ratovanja* za sve komponente oružanih snaga pa i JNA, nove oblike i sadržaje u operativno-taktičkim dejstvima.

Drugo pitanje oko koga su se vodile diskusije je način i značaj odbrane gradova i naseljenih mesta.

Mi stojimo na stanovištu da *svaki deo naše zemlje, pa i svaki grad, treba uporno i najupornije braniti*, sve dok time postizemo osnovni cilj naše strategije — maksimalno uništavanje žive sile i tehnike agresora, uz dopustive i tolerantne naše gubitke. Pošto su gradovi uz malu pripremu izvanredno pogodni protivtenkovski rejon, prave široke pregrade koje sprečavaju manevar i dejstvo oklopnih jedinica, pošto se u gradovima oklopne snage mogu najlakše uništavati, očito je da uporna odbrana grada daje mogućnost aktiviranja velikih odbrambenih snaga.

Sem toga, moramo se osloboditi iluzija da odustajanjem od odbrane grada spasavamo ili zaštićujemo stanovništvo, materijalna dobra itd. Agresor ima svoje planove i ciljeve. Ako se odluči za agresiju postupaj po surovim zakonima rata. On će voditi totalan rat, težiće razbijanju strukture našeg društva, uništavanju naših naroda

-njihove kulture i svega onog što su stvorili. Od agresora ne treba očekivati humanost. Zato ako smo se odlučili da svim sredstvima i svim sposobnostima branimo svoju nezavisnost, a to su plebiscitar- no učinili svi naši narodi, iz toga treba izvući pune konzekvence.

Odbrana gradova posebno glavnih, ima veliki politički značaj. Svojom upornošću ona treba da afirmiše solidnost i rešenost našeg društva da se brani i odbrani.

Zaprečavanje svih vrsta i u maksimalnom obimu imalo bi čes- to i presudan značaj. Za tu vrstu odbrambenih aktivnosti mora- ju se pripremiti ne samo oružane snage, već i svi ljudi naše zemlje.

Zaprečavanjem moramo postići sledeće ciljeve:

da oklopno-mehanizovanim snagama agresora do krajnih granica ograničimo pokretljivost i manevar, istovremeno stvarajući našim oklopno-mehanizovanim i protivoklopnim snagama izuzetno povoljne uslove za dejstvo; one treba, koristeći se prilazima i slobodnim pravcima, da vrše brze udare i u bokove i uspešno ma- nevruju i vode borbu ispred čela oklopnih kolona;

da na brdsko-planinskom zemljištu onemogućimo svaku upotre- bu oklopno-mehanizovanih snaga agresora;

— da onemogućimo upotrebu komunikacija za vozila na toč- kovima itd.

Takvo shvatanje uključuje zaprečavanje u oblasti strategije i predmet je interesovanja celog društva, svih njegovih struktura, što zahteva drugačije stručno pristupanje tom pitanju, savremenije nego što ga ima naša vojna inžinjerija. Sigurno je da će izvršenje tog po- sla 80% ležati na stanovništvu, pa u tom smislu treba pripremiti sve građevinske organizacije i teritorijalne jedinice.

Mi imamo sve mogućnosti da, zahvaljujući koncepciji opštena- rodne odbrane, i usvojenim osnovama vojne strategije, teorijski de- finišemo ova shvatanja i da ih primenimo u praksi. To je od ogrom- nog značaja za moralno-političko raspoloženje naših ljudi za učvrš- ćivanje uverenosti u uspešnu odbranu i uvećavanje sposobnosti sta- rešina i boraca da se snađu u svim uslovima.

Naš rad na realizaciji koncepcije opštenarodne odbrane je uspe- šan, on je već dao dobre rezultate, što znači da naša zemlja postaje sve sigurnija, a mogućnost agresije na nju sve manja.

General-pukovnik avijacije
Viktor BUBANJ